

Postmoderná spoločnosť ako téma V. bienále hospicovej starostlivosti v Martine

Prof. MUDr. Katarína Adamicová, PhD., MUDr. Alena Mažgútová, PhD., doc. MUDr. Želmíra Fetisovová, PhD.
Hospice, o. z., Martin, Univerzita Komenského v Bratislave, Jesseniova lekárska fakulta v Martine, Ústav patologickej anatómie

Paliat. med. lieč. boles., 2015; 8(1e): e38–e39

V prvý piatok septembra 2014 sa konalo na pôde Jesseniovej lekárskej fakulty v Martine V. bienále hospicovej starostlivosti. Toto malé jubileum bolo prevažne venované téme, ktorá ovplyvňuje tak celú spoločnosť, ako aj zdravotníctvo vrátane starostlivosti o terminálne chorých pacientov. Postmoderna totiž výrazne ovplyvňuje možnosti a spôsoby nazerania aj na aktivity v hospicovej starostlivosti, preto jej organizátori venovali primeranú pozornosť.

Konferencia pozostávala z troch blokov prednášok: prvý blok prednášok otvorila Katarína Adamicová s témou: Niekoľko myšlienok o zdravotníctve v postmodernej spoločnosti. Spolu so spoluautorkami Želmírou Fetisovovou a Alenou Mažgútovou sa pokúsila vysvetliť odlišnosti obsahu pojmov – premoderná, moderná a postmoderná medicína, ako aj bioetické pramene starostlivosti o terminálne chorého pacienta. Na objasnenie týchto pojmov z pohľadu medicíny označili postupný prechod od kresťanského antropocentrického modelu k jeho sekulárnej línii prejavujúcej sa individualizmom, redukcionizmom a orientáciou zameranou na individuálny výkon. Pri starostlivosti o terminálnych pacientov, vzhľadom na spoločenské tabu smrti, zlyhávajú tak rodiny, ako aj spoločnosť a často aj zdravotníci. Dotkli sa aj problému adekvátnej starostlivosti, ktorá má miesto niekde medzi „úpornou terapiou“ a opustením pacienta, teda v povinnosti pokračovať v riadnej paliatívnej a symptomatickej liečbe.

Pracovníčky Ústavu LF OU a FN v Ostrave Ilona Plevová, Kateřina Platková sa zamerali na tému **Postoj sestier a študentov ošetrovatelstvá k eutanázii**, v ktorej zazneli zaujímavé výsledky získané na základe dotazníkov vyplnených sestrami a študentmi ošetrovatelstva. Zo záverov vyplynulo, že dotazníky bolo možné rozdeliť do dvoch skupín: do skupiny od respondentov, ktorí s eutanáziou súhlasia a ktorí by boli ochotní podporiť legalizáciu eutanázie v Českej republike, a do skupiny od respondentov, ktorí s eutanáziou nesúhlasia a legislatívu by nepodporili. Bolo zaujímavé, že tieto skupiny nekorelovali s vierou ani so vzdelaním respondentov, čo súvisí najskôr s menej početnými súbormi.

Časť auditória konferencie

Tretia prednáška prezentovala závery výskumu pracovníkov FZ TUAD v Trenčíne. Mariana Mišíňová, Štefan Krajčík a Vladimír Meluš sa venovali téme: **Pripravenosť na starostlivosť o terminálne chorých pacientov z pohľadu sestier**. Štúdia potvrdila pracovnú hypotézu, že sestry s dlhšou praxou pracujúce na klinických pracoviskách s častejším kontaktom so smrťou pacientov sú lepšie pripravené na starostlivosť o terminálnych pacientov ako ich kolegyne v odboroch, v ktorých sa úmrtia nevyskytujú často. Potvrdila sa aj druhá hypotéza, podľa ktorej sestry s dlhšou praxou a vyšším vzdelaním hodnotili svoju schopnosť postarať sa o pacientov *ante finem* lepšie ako sestry s kratšou praxou a nižším vzdelaním.

Po prestávke a po občerstvení sa začal blok ďalších prednášok. Program vyplnili pracovníčky Dermatovenerologickej kliniky UK v Bratislave a JLF v Martine a UN v Martine a pedagogičky z Ústavu pôrodnej asistencie UK v Bratislave JLF v Martine. Ako prvá predstavila výsledky práce Ľudmila Záborská, ktorá kompetentným spôsobom vysvetlila **dermatologické posudzovanie patologických kožných prejavov u terminálnych pacientov**. Vymenovala problémy stareckej kože aj kože s možnými nežiaducimi prejavmi

po liečbe, najčastejšie kožné diagnózy u týchto pacientov, ako aj spôsob lokálnej a systémovej terapie pri zvládaní často rozsiahlych úporných a bolestivých kožných prejavov choroby. Detaily terapie a jej **komplikácie pri bulózných ochoreniach kože a chronických ranách** detailne rozobrali Zuzana Kalabová a Blanka Fafráková tiež z uvedenej dermatovenerologickej kliniky. V súčasnosti zdôrazňovanú tému s významným dosahom na výskyt nozokomiálnych nákaz v zdravotníckych zariadeniach pútavo podala odborníčka z Ústavu pôrodnej asistencie UK v Bratislave a JLF v Martine Simona Kelčíková. Jej prednáška **Hygiena rúk a jej aspekty v hospicových zariadeniach** podnietila účastníkov k sebareflexii a znovu zopakovaní si šiestich štandardných postupov pri umývaní rúk, ako aj vhodnosť používania jednotlivých prostriedkov pri udržiavaní bezpečnej dezinfekcie rúk. Autorka zdôraznila dva faktory, a to že dôsledná hygiena rúk je najdôležitejšie profylaktické opatrenie a zároveň najlacnejší spôsob prevencie infekcie aj šírenia antimikrobiálnej rezistencie.

Po obednej prestávke upútala pozornosť skupina autorov pod vedením Aleny Mažgútovej, s názvom práce zvyšujúcim záujem auditória: **Compliance-noncompliance**. Na kazuistick-

kom prípade zdôraznila, že „noncompliance“, teda nespolupráca pacienta s odporúčaniami lekára, nie je vždy iba problémom osobnosti pacienta, ale môže byť aj dôsledkom postmoderného vplyvu na environment, teda následok hromadenia materiálneho a finančného zisku na základe radikálneho hedonizmu a praktikovania individuálneho egoizmu, čo sa môže prejavovať aj úpadkom až rozpadom hodnôt, nedostatočnou zdravotníckou, ale najmä sociálnou starostlivosťou o pacientov, ktorí trpia nedostatkom finančných prostriedkov a neschopnosťou samoopatrovania. V prednáške autorka zdôraznila potrebu komplexného pohľadu aj na chudobného a osamelého terminálneho pacienta.

Program pokračoval prednáškou s výsledkami záverečnej práce Mgr. Anny Stankovej **Pozícia sociálneho pracovníka v hospici.** Autorka pracovala metódou dotazníkových otázok, ktoré rozposlala pracovníkom hospicových zariadení. Zistovala pozíciu sociálneho pracovníka v starostlivosti o terminálneho pacienta z pohľadu pacienta, jeho rodiny či blízkych, dobrovoľníkov a hospicových pracovníkov. Na 22 otázok odpovedalo 76 respondentov. Z pestrého spektra odpovedí sa zistilo, že 84 % respondentov cíti potrebu účinkovania sociálneho pracovníka v hospici, 12 % respondentov sa nevedelo vyjadriť a iba 4 % respondentov nevideli význam zastúpenia tohto odboru v hospicovom tíme. Z práce vyplynulo 10 odporúčaní pre prax. Najdôležitejšie z pohľadu sociálneho pracovníka boli tieto dva: na zabezpečenie a poskytovanie kvalitnejšej sociálnej starostlivosti pacientovi a rodine by bolo potrebné, aby každé zariadenie malo sociálneho pracovníka, ako to určuje

aj Koncepcia z roku 2006, a dať väčší priestor sociálnemu pracovníkovi v jeho priamej práci s pacientom a s rodinou na uspokojovanie ich potrieb.

Ďalšia prednáška vychádzala z klinickej praxe. Mária Zibolenová so spoluautormi z Kliniky stomatológie a maxilofaciálnej chirurgie UK JLF a UN v Martine prezentovala poznatky o **ošetrovateľskej starostlivosti o pacientov s malígnym ochorením v ústnej a tvárovno-čelustnej oblasti.** Ošetrovateľská pozornosť pri týchto malígnych ochoreniach je zameraná najmä na hygienickú starostlivosť o ústnu dutinu, bolesť, dýchanie a komunikáciu. Autori prednášku dokumentovali množstvom názorných obrázkov a schém, ktoré výstižne dopĺňali tému.

V poslednej prednáške dňa vystúpil dobrovoľník Peter Krajniak, pracujúci pod Duchovnou správou UN v Martine, v ktorej živým a pútavým spôsobom objasnil rolu dobrovoľníckej práce pri starostlivosti o terminálneho pacienta. Do téz zahrnul aj reminiscencie na vlastné ochorenie, na jeho liečbu a prekonanie, čo pre neho bolo zdrojom energie, sily a motivácie na službu iným pacientom v nemocnici, ktorú vykonáva pravidelne niekoľko hodín týždenne. Silným emočným dojmom pôsobili aj príklady reakcií terminálnych pacientov a najmä ich posilňovanie aj spirituálnej časti osobnosti.

Panelovú diskusiu, ktorá sa týkala všetkých prednesených tém a nastolených problémov, viedla prof. MUDr. Katarína Adamicová, PhD., doc. MUDr. Želmíra Fetisovová, PhD., MUDr. Alena Mažgútová, PhD., doc. MUDr. Dagmar Statelová, CSc., a PhD. Simona Kelčíková, PhD. Diskutovalo sa najmä o témach týkajúcich sa

problematiky presahov postmoderných hodnôt do zdravotníctva, sociálnej pomoci a sprevádzajúcich i opatrovateľských činností. Ďalšími témami boli: porovnávanie starostlivosti o terminálnych pacientov v zahraničí a na Slovensku, smerovanie hospicovej starostlivosti v našich zariadeniach a domovoch. Veľký záujem vzbudili problémy z praxe korelujúce s prednesenými témami, najmä týkajúce sa psychiatrických problémov terminálnych pacientov, ošetrovania kože, ústnej dutiny, hygieny rúk, hygieny pacientov a ďalšie. Pochopiteľne, veľa názorov padlo aj na otázky eutanázie, na význam dotazníkových akcií, na skúsenosti a vek respondentov na tieto otázky. Účastníci prevažnou väčšinou zastávali názor, že eutanázia v našich podmienkach by sa zneužívala, navrhované komisie pre eutanáziu by ťažko našli serióznych členov a že úloha lekárov je zachraňovať zdravie a život a nie ich ukončovať.

Na záver konferencie účastníci dostali certifikáty s udelenými bodmi SACCME. Aktívni účastníci sa zaviazali do dvoch týždňov poslať príspevky konferencie *in extenso* na publikovanie v pripravovanom recenzovanom zborníku z prebehnutého V. konferencie, ktorý usporiadateľ HOSPICE, o. z. v Martine a HOSPICE-EDU, o. z. v Martine vydá, tak ako po každom z predchádzajúcich bienále hospicových konferencií v Martine.

Prof. MUDr. Katarína Adamicová, PhD.

Hospice, o. z., Ústav patologickej

anatómie JLF UK

Kollárova 2, 036 59 Martin

katarina.adamicova@jfmmed.uniba.sk
